

Ekonomikas aktualitātes

Daina Paula

Monetārās politikas pārvaldes

Makroekonomikas analīzes daļas galvenā ekonomiste

2023. gada 24. augusts

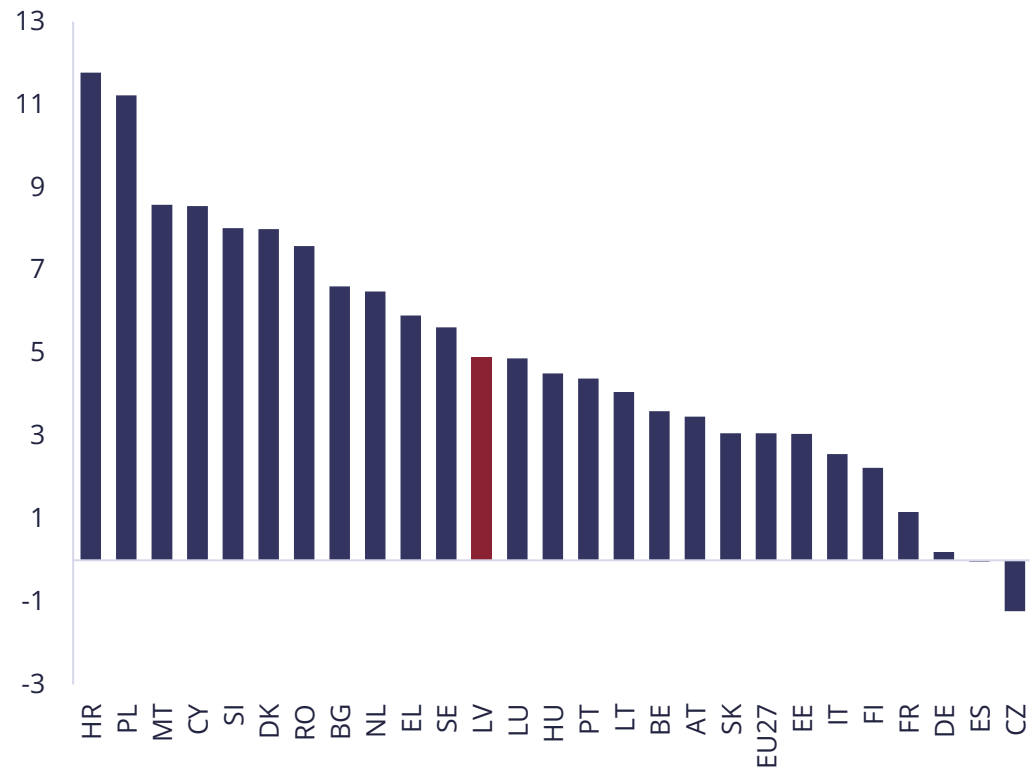

1.daļa

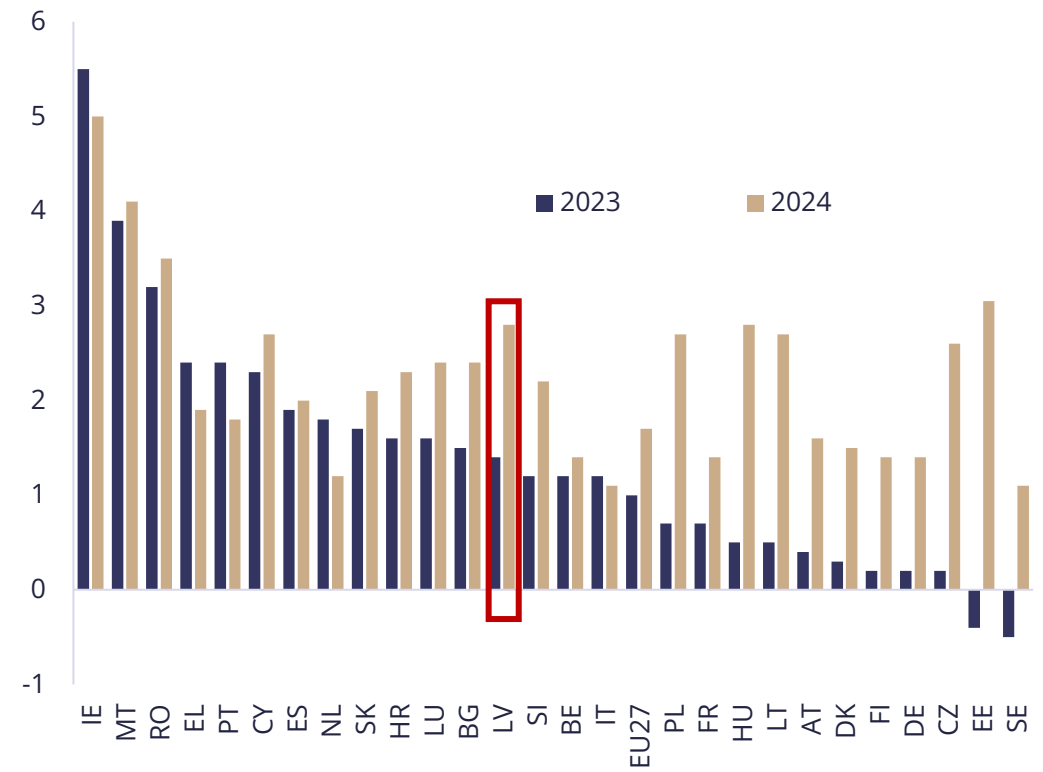
Ekonomikas īstermiņa aktualitātes Latvijā

Vairākumā ES valstu tautsaimniecība ir atdzīvojusies pēc pandēmijas, taču nenoteiktība saglabājas augsta un šogad izaugsme netiek lēsta strauja

IKP (sez. koriģ.; salīdzināmās cenās; 2023. 1.cet. / 2019 4.cet.; %)

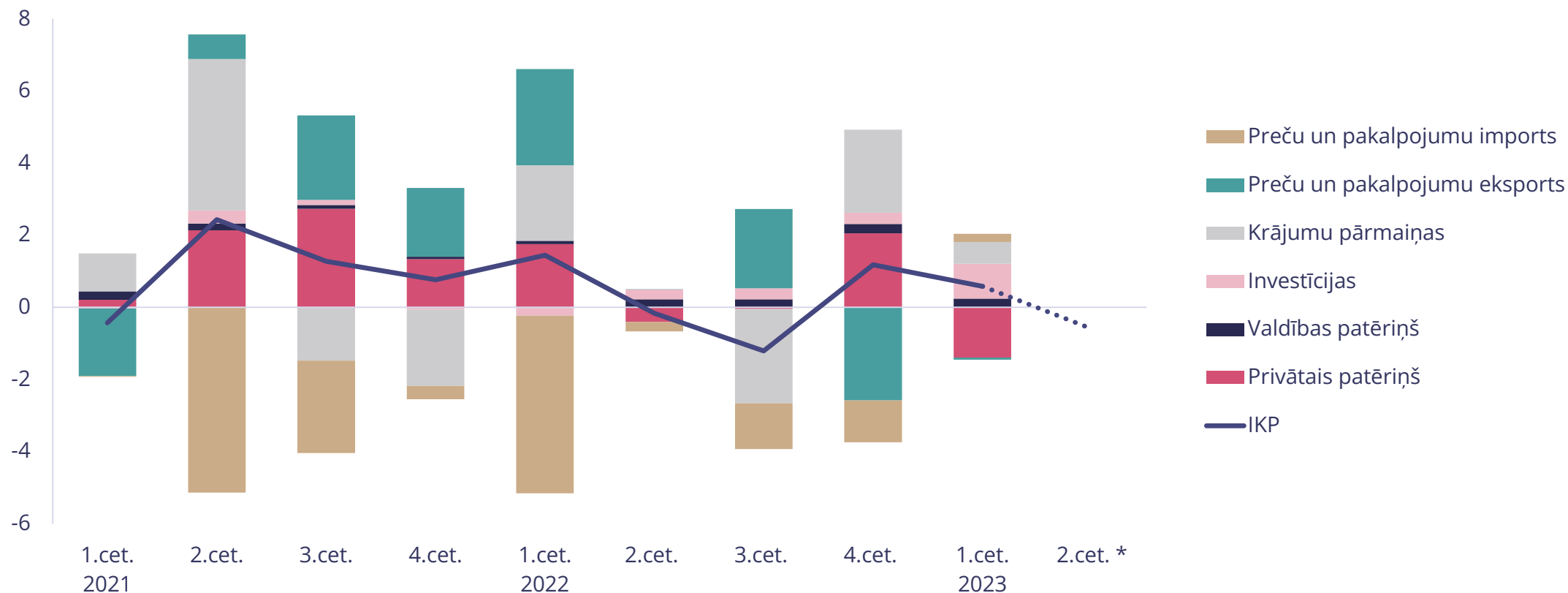

Reālā IKP prognoze (g/g; %)

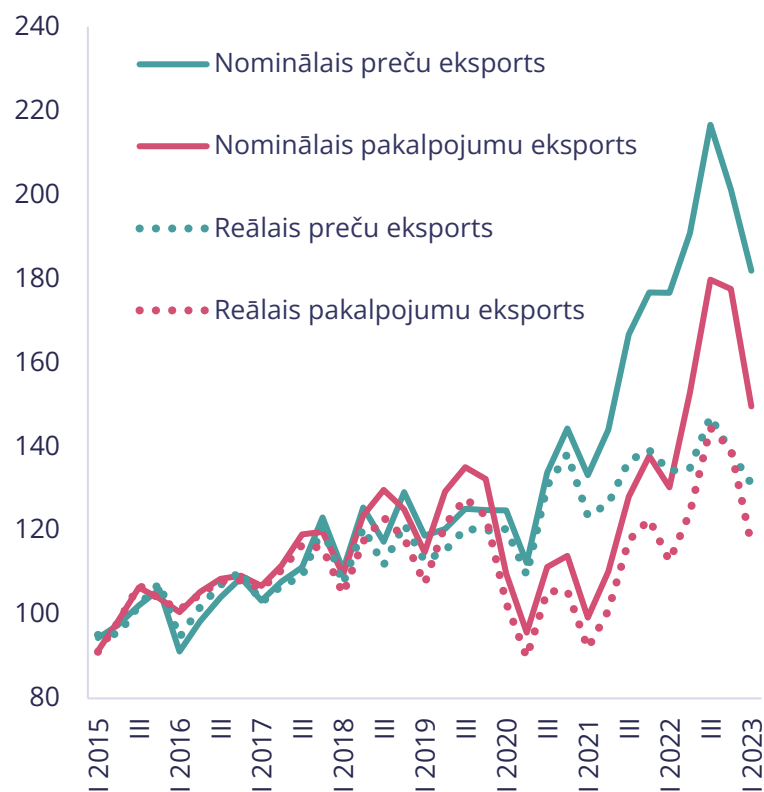
Latvijā mājsaimniecību patēriņš 2022. nogalē noturīgāks, nekā gaidīts; augstas būvniecības izmaksas 2022. gadā bremzēja investīcijas; 2023. gada 2. ceturksnī izaugsme būtiski sanīkst

IKP (salīdz. cenās; c/c; %; sez. koriģ.) un izlietojuma komponenti (devums; pp)

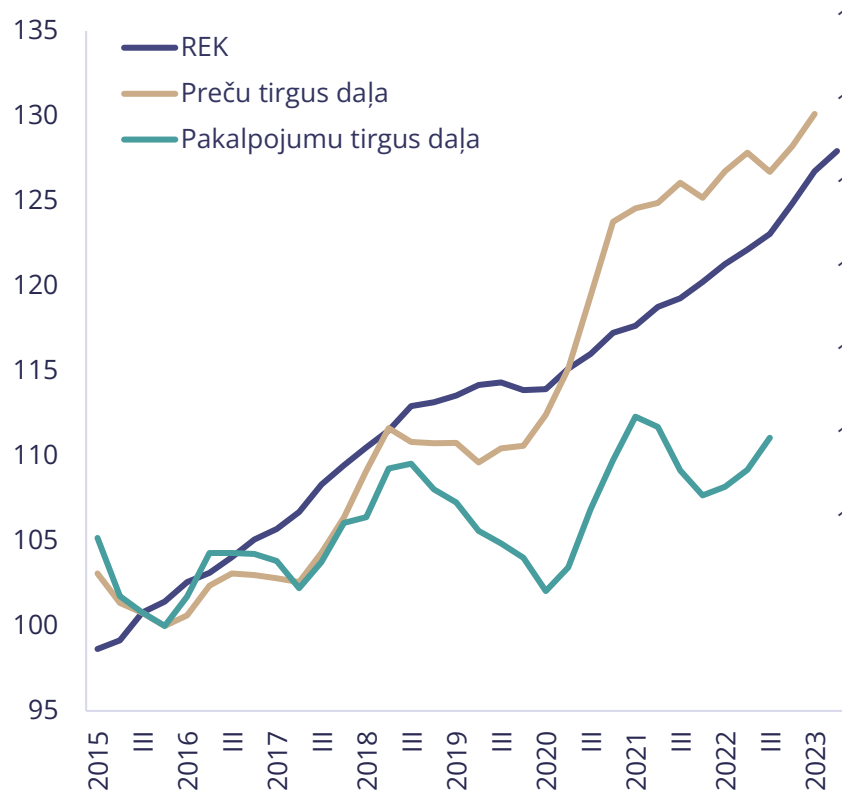

Eksports (vērtības izteiksmē) pēc straujā kāpuma sāk bremzēties vājāka ārējā pieprasījuma un globālo cenu krituma dēļ; izmaksu konkurētspēja vājinās, taču pozīcija ārējā tirgū saglabājas noturīga

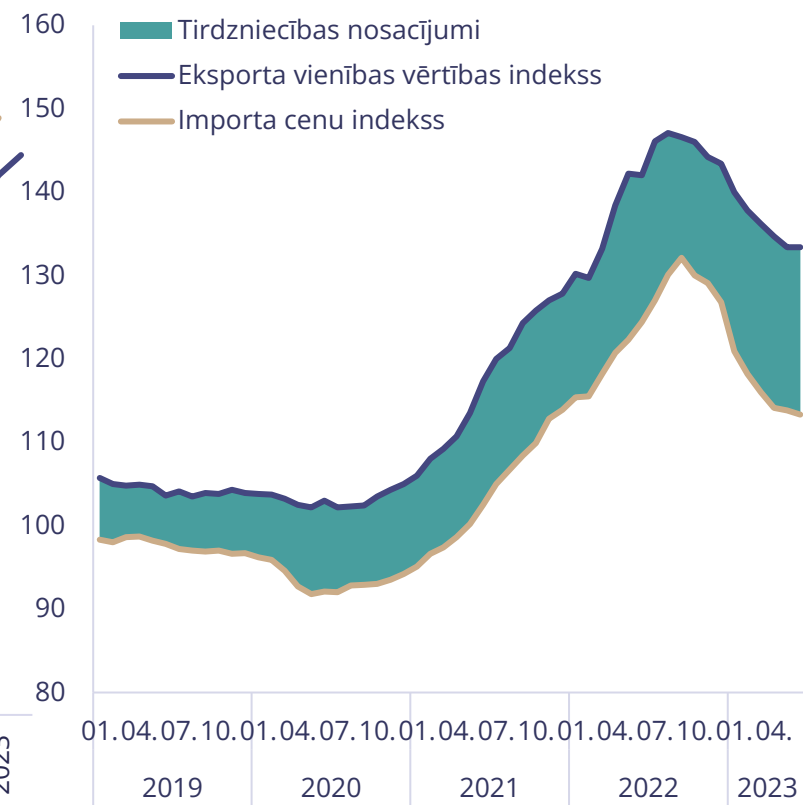
Preču un pakalpojumu eksports
(2015 = 100)

Reālais efektīvais kurss un Latvijas preču un pakalpojumu eksporta daļa pasaules importā (2015 = 100)

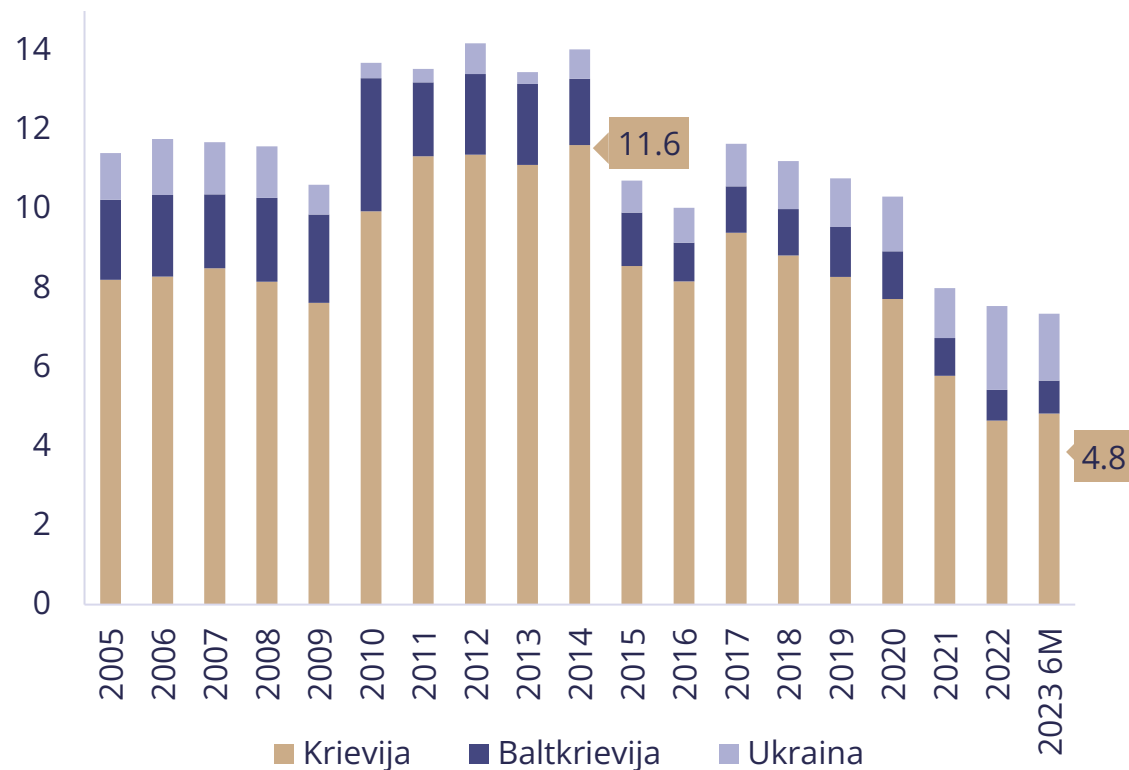

Preču tirdzniecības nosacījumi
(2015=100)

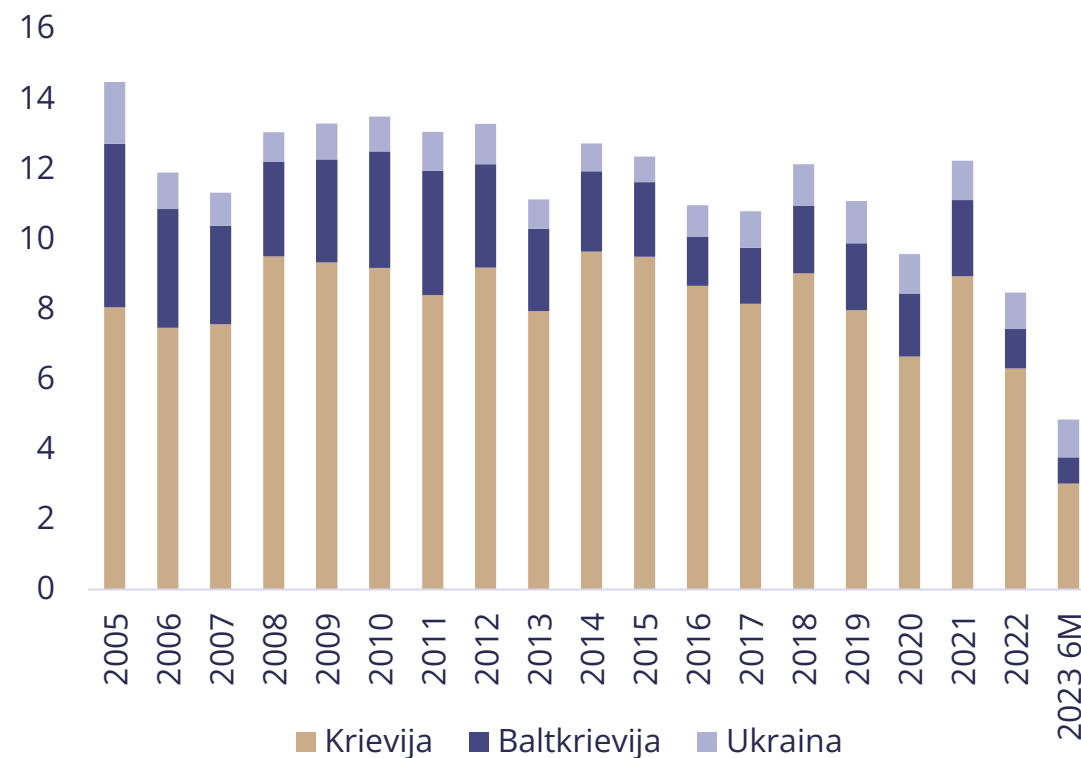

Tirdzniecības saites ar Krieviju mazinājušās jau kopš 2014. gada

Preču un pakalpojumu eksports uz Krieviju, Ukrainu un Baltkrieviju (% no kopējā)

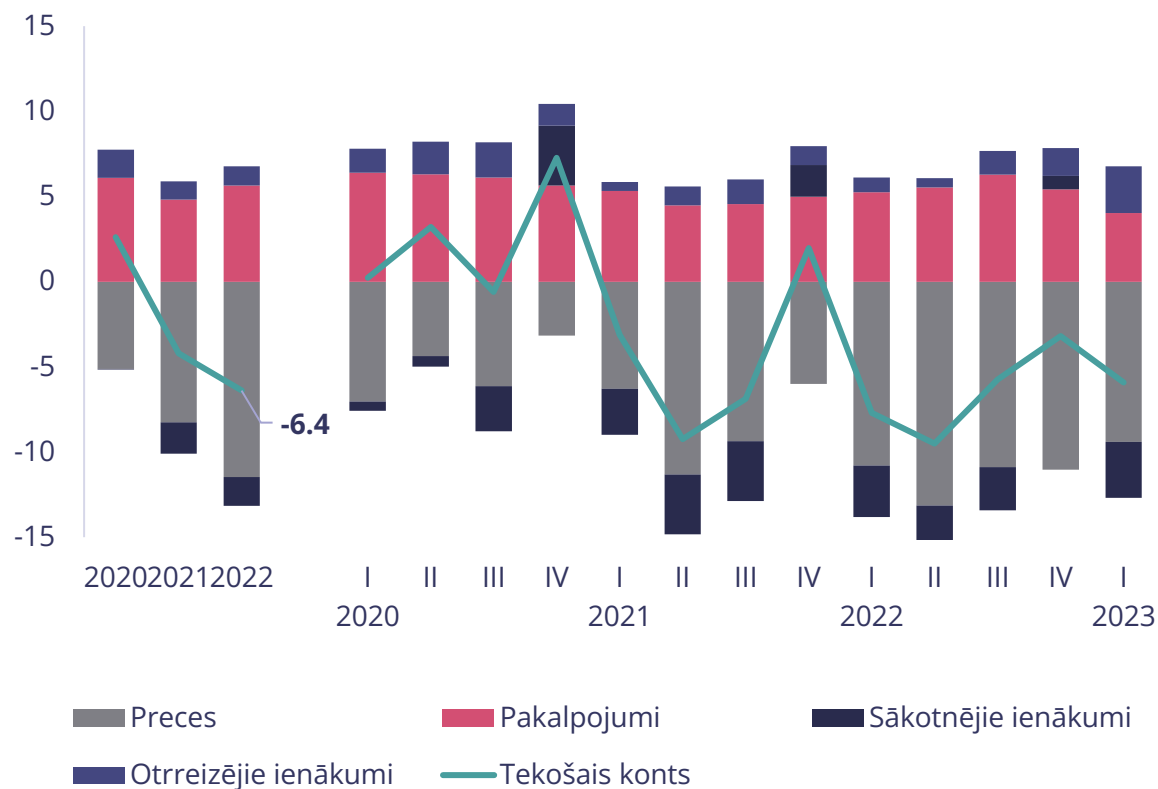

Preču un pakalpojumu imports no Krievijas, Ukrainas un Baltkrievijas (% no kopējā)

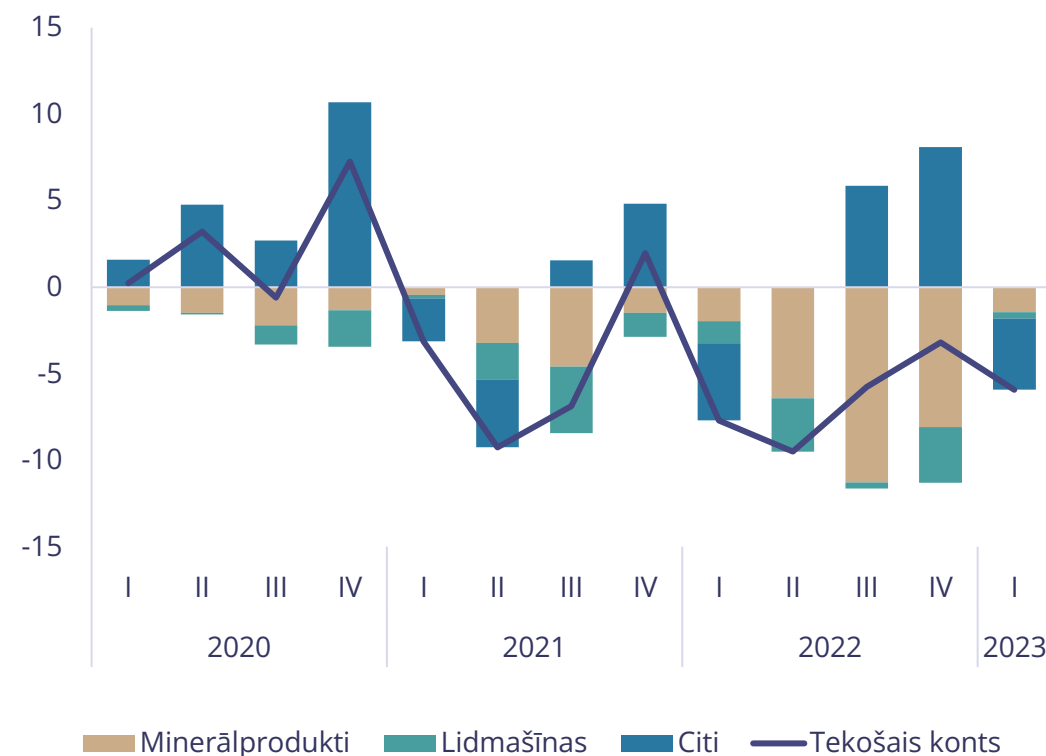

Normalizējoties energoresursu cenām, nedaudz uzlabojas arī tekošā konta saldo

Tekošā konta bilance un komponentes (% no IKP)

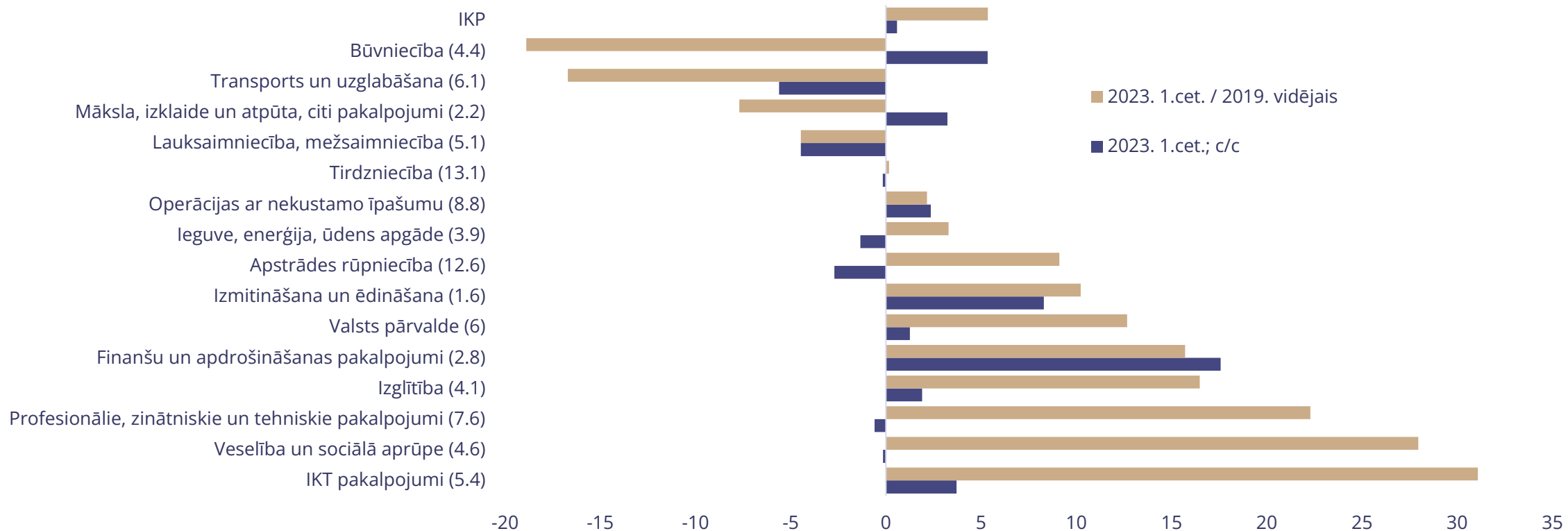

Tekošā konta bilance (% no IKP) un dažu preču grupu devumi (pp)

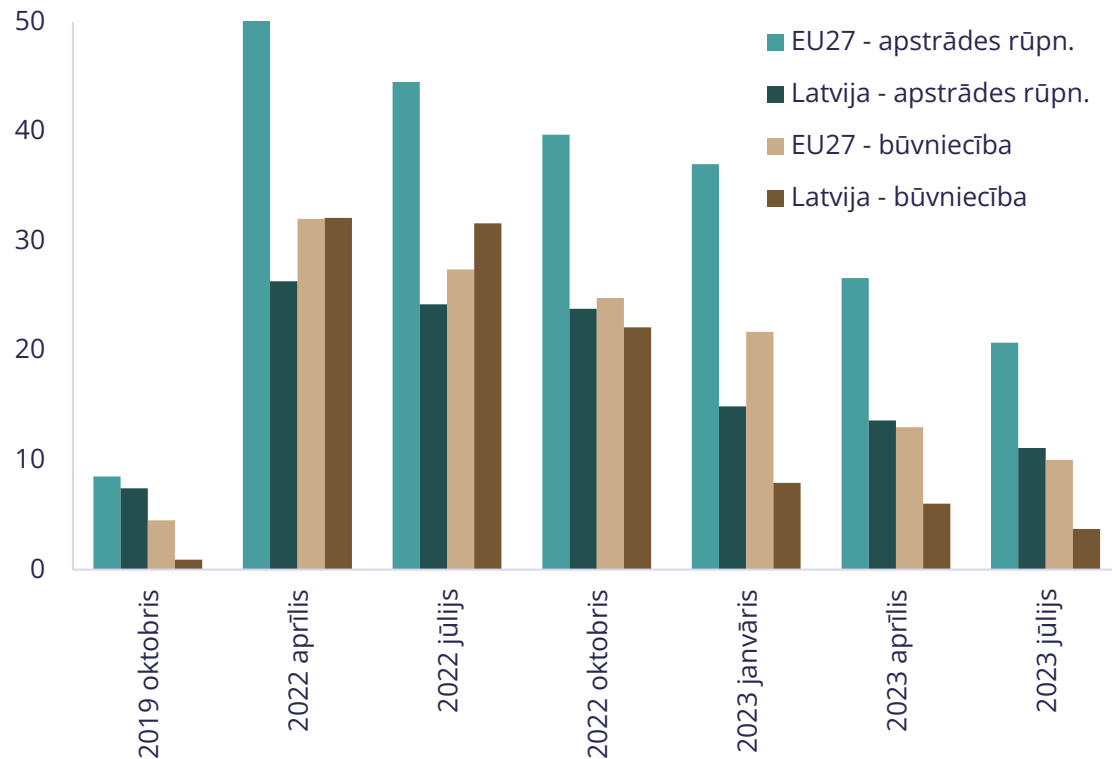
Nozaru izaugsme neviendabīga, bet vairākums ir virs līmeņa, kāds bija pirms pandēmijas

IKP un nozaru pievienotā vērtība (g/g; %; iekavās nozares īpatsvars IKP)

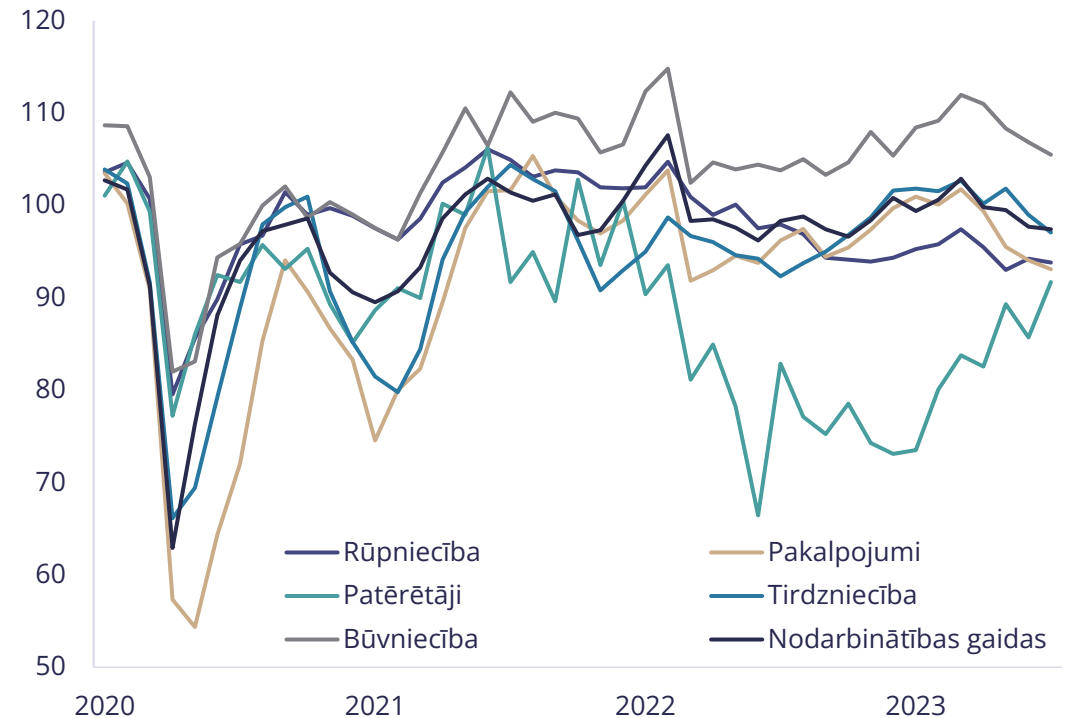

Materiālu un enerģijas piegādes ķēdēm normalizējoties, materiālu trūkums kā attīstību kavējošs faktors minēts retāk; izmaksu spiediens mazinās

Materiālu trūkums kā attīstību kavējošs faktors (%)

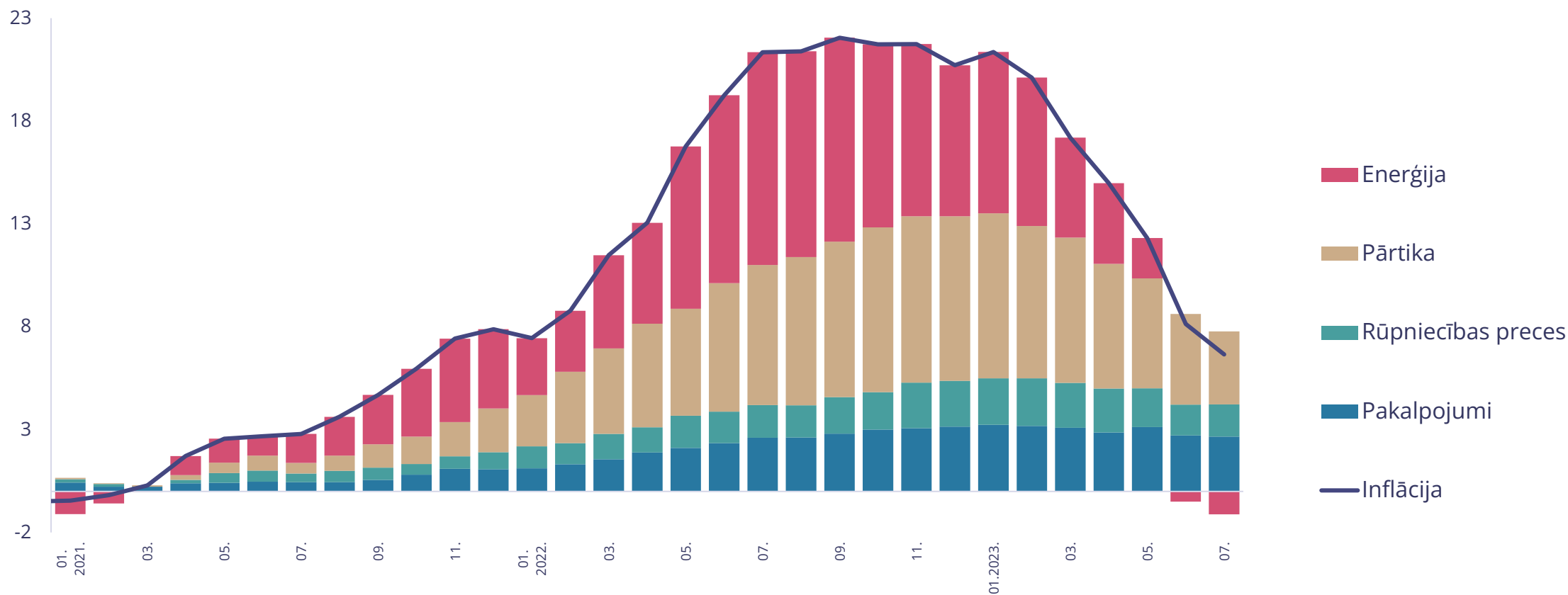

Noskaņojuma rādītāji Latvijā (ilgtermiņa vidējais = 100)

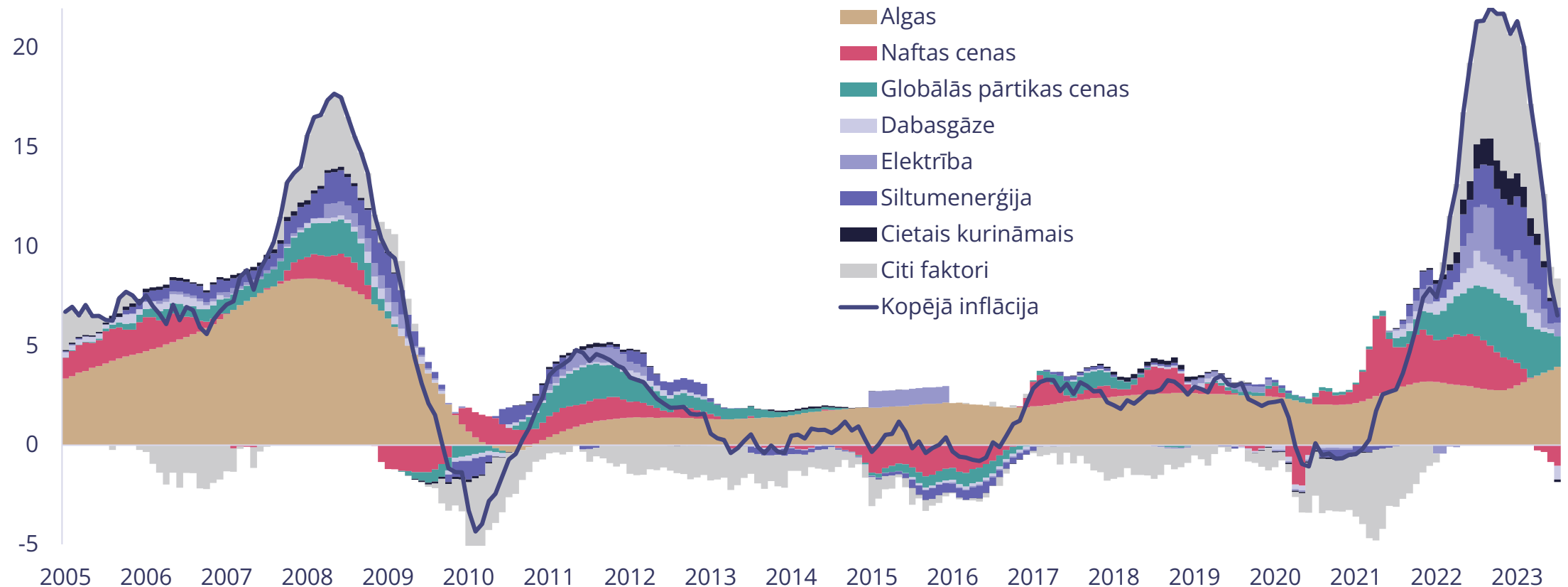
Pārkārtojoties resursu piegādēm un to cenām pasaules tirgū samazinoties, arī Latvijā inflācija būtiski sarūk

Inflācija Latvijā un devumi (pp; g/g)

Inflāciju noteicošie faktori dažādos ekonomikas ciklos atšķiras

Inflācijas dekompozīcija (g/g; % un devumi pp.)

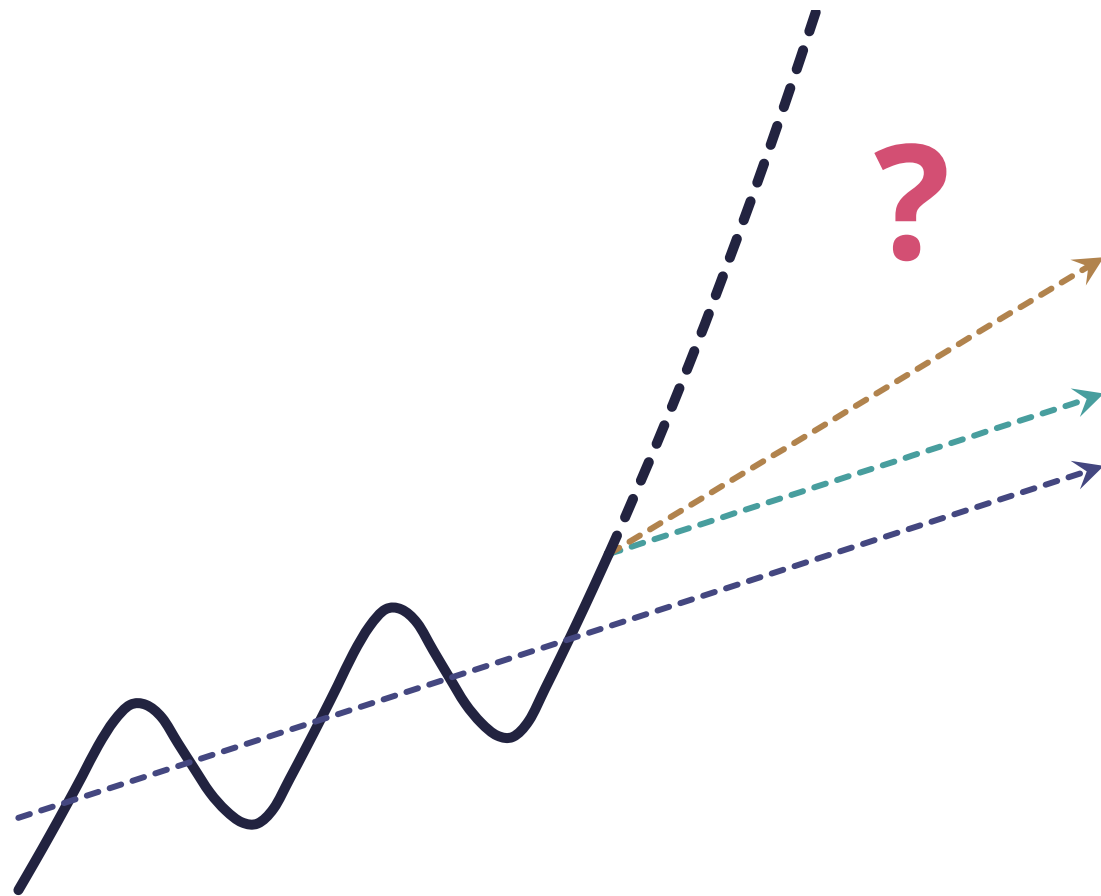

Diskusija

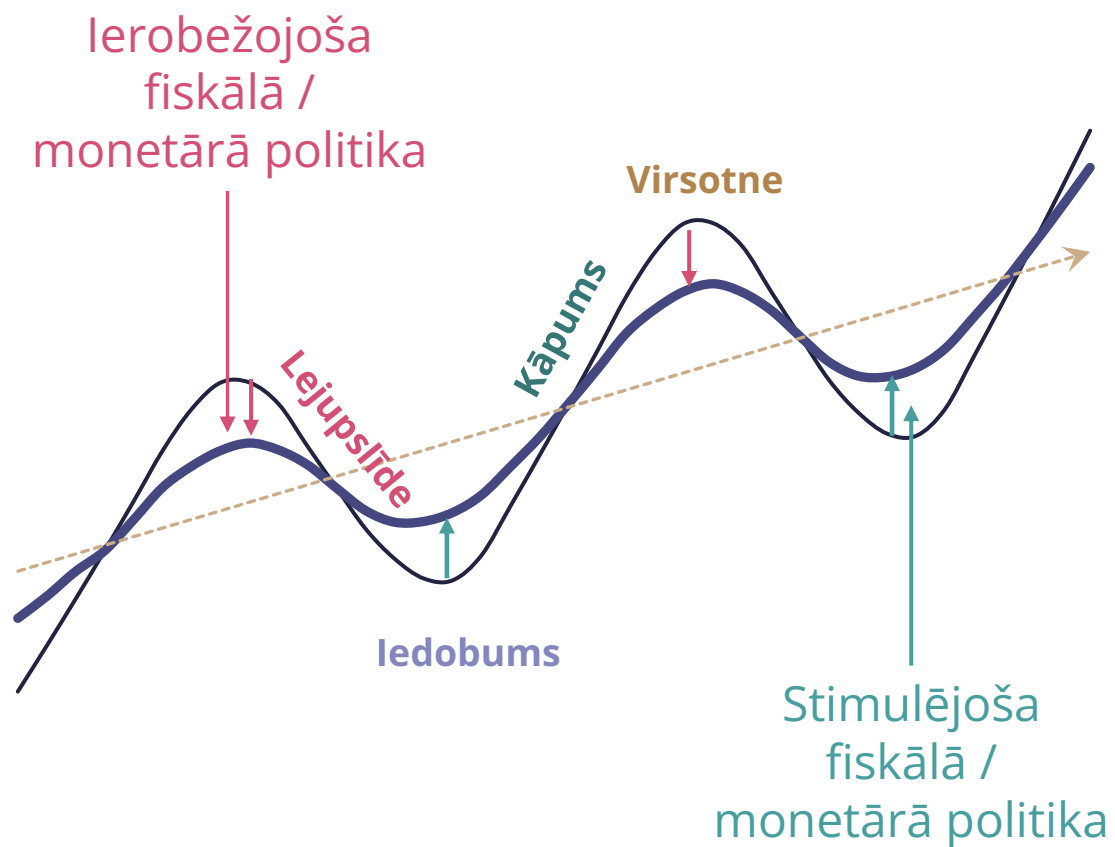

2.daļa

Ekonomikas
ilgtermiņa
aktualitātes

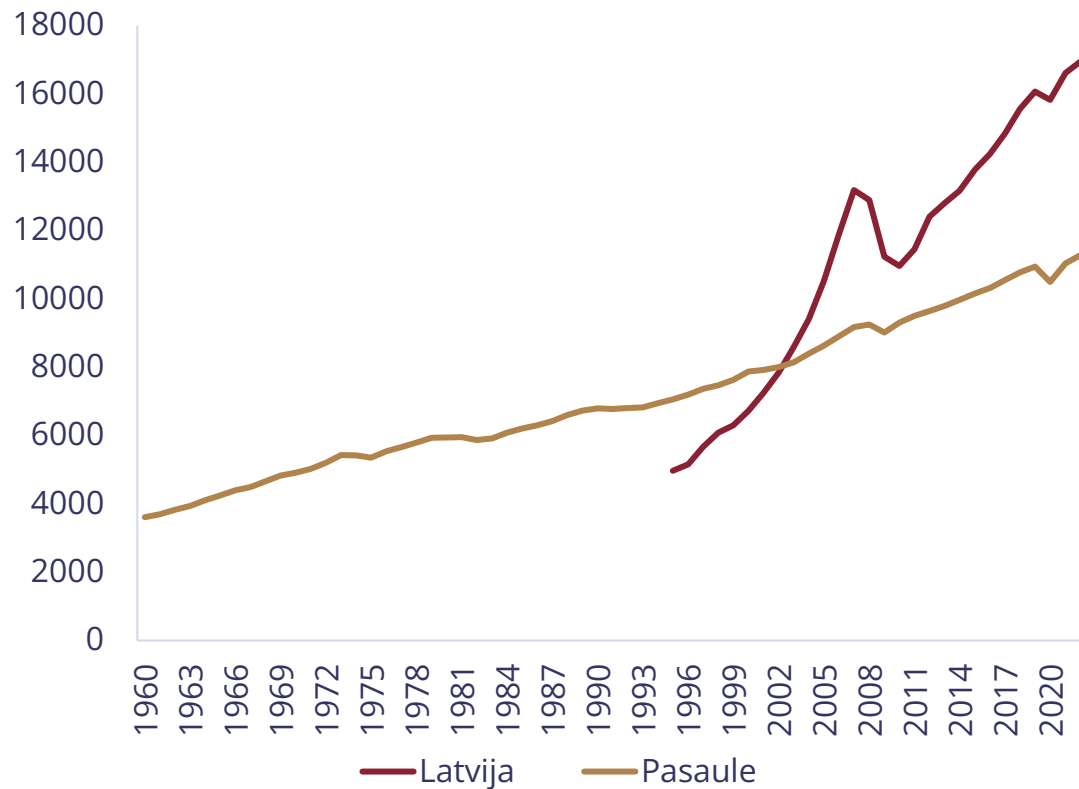

Lai mazinātu ciklisko svārstību nelabvēlīgo ietekmi, īstenojama atbilstoša fiskālā un monetārā politika

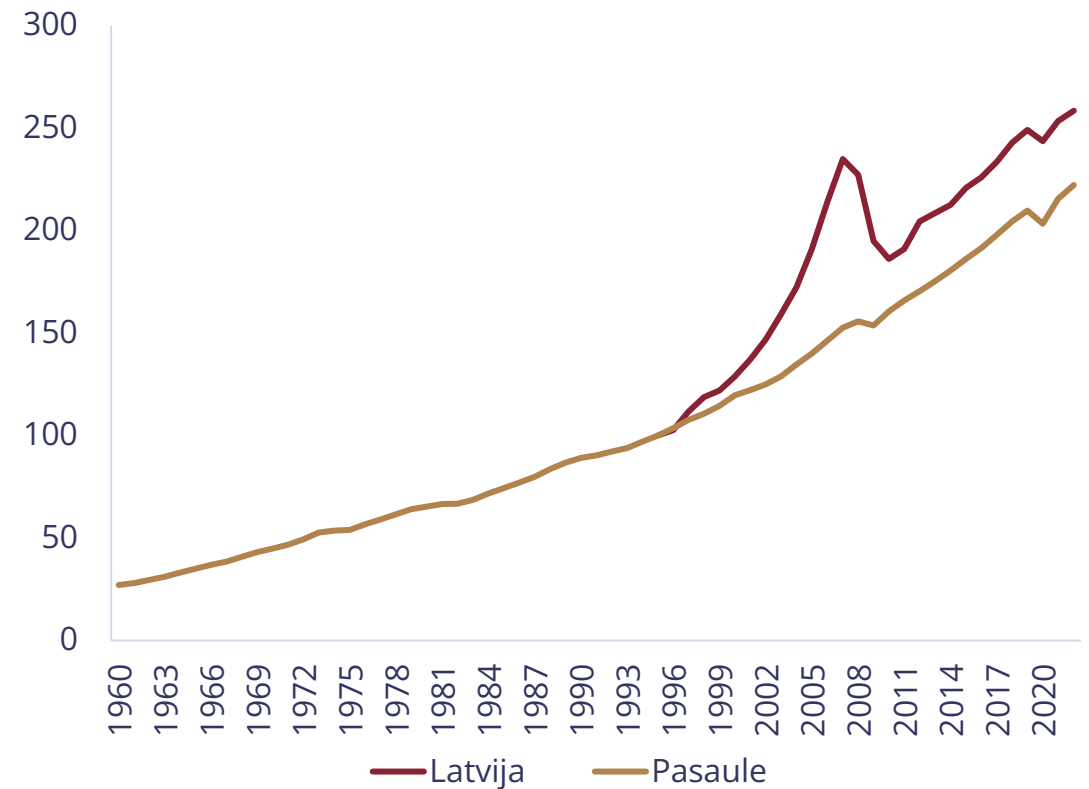

Ciklu ilgums un amplitūda faktiskajos datos var būtiski atšķirties no shematiskā zīmējuma

Reālais IKP uz 1 iedzīvotāju (ASV dolāru; 2015. gada cenās)

Reālais IKP (2015. gada cenās; indekss; 1995 = 100)

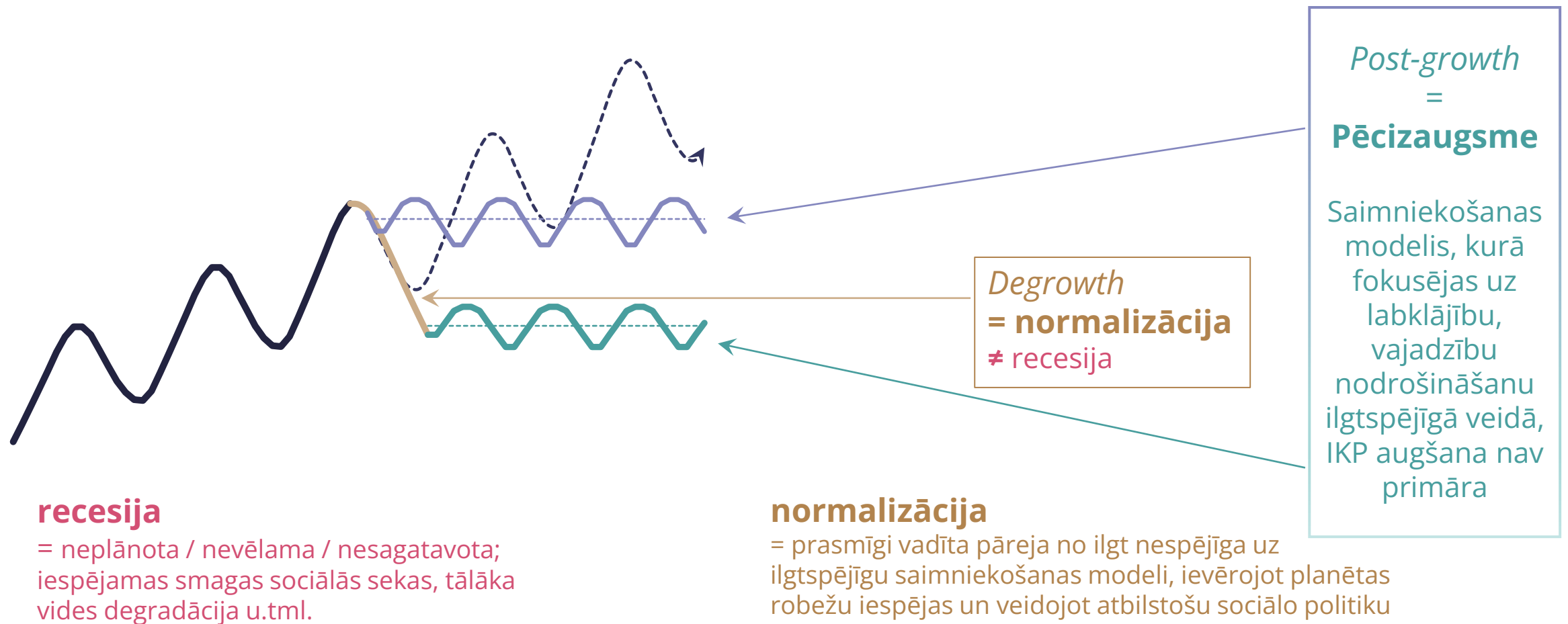
Ekonomikas un citu zinātņu pētnieki diskutē par dažādām ekonomiskās attīstības nākotnes alternatīvām. Kāpēc? [skat. rakstu](#)

- [Planētas iespēju robežas](#) vairākās jomās jau pārsniegtas;
- Izaugsmes [atsaiste](#) no resursu izlietojuma līdz šim nav pietiekami īstenojusies;
- [Nevienlīdzības](#) mazināšanās nenotiek automātiski izaugsmes rezultātā, bet ir politikas rezultāts;
- Globālā zaļā pārkārtošanās (piem., transportā un enerģētikā) un vajadzību nodrošināšana valstīs ar zemāku ienākumu līmeni prasa citus materiālus, nekā ierastajās tehnoloģijās vai lielākā apjomā ([IEA](#), [O.Vidal](#));
- Tālāka vides piesārņojuma palielināšanās riski un izmaksas ([SystExt ziņojums](#)).

European project to explore pathways towards post-growth economics - [Institut de Ciència i Tecnologia Ambientals \(ICTA-UAB\) - UAB Barcelona](#)

Ekonomikas un citu zinātņu pētnieki diskutē par dažādām ekonomiskās attīstības nākotnes alternatīvām. Kāpēc? [skat. rakstu](#)

Attēlam, t.sk., attēlā redzamajam ciklu skaitam, attālumiem starp līnijām utt. ir tikai ilustratīva nozīme; attēls neatīnāo specifisku laika periodu vai noteikta apmēra cikliskās svārstības, tas neietver nevienas institūcijas nākotnes prognozes un neattiecas uz specifisku makroekonomisko rādītāju

Normalizācija (degrowth): prasmīgi vadīta pāreja no ilgt nespējīga uz ilgtspējīgu saimniekošanas modeli, ievērojot planētas robežu iespējas un veidojot atbilstošu sociālo politiku; **viena no iespējam virzībā uz ilgtspējīgu saimniekošanu**

Izaicinājumi virzībā uz ilgtspējīgu saimniekošanu

- Prioritāšu definēšana oglekļa budžeta un planētas iespēju robežu ietvaros;
- Sabiedrības iesaiste;
- Kopienų loma;
- Cenošanas mehānismu iespējas;
- Alternatīvas ierastajai izpratnei par darba ražīgumu, efektivitāti, pievienoto vērtību, investīcijām, ekonomikas politiku un atbilstoši rādītāji.

Literatūras piemēri:

Jackson T. "Prosperity Without Growth. Foundations for Economy of Tomorrow"

Daly H., Farley J. "Ecological Economics. Principles and applications"

Christophe B. "Croissance verte et Décroissance: Posons-nous les bonnes questions"

Alternatīvas labklājības / dzīves kvalitātes / ekonomiskās attīstības mērauklas

Piemēram:

[Human Development Index](#)

[Social Progress Index](#)

[World Happiness Index](#)

[Genuine Progress Index](#)

[Economic Resilience index](#)

Vairāk lasāms: [Dažādi labklājības rādītāji | Naudas skola](#)

Diskusija

Paldies par uzmanību!

